

Veszélyes járdasziget

Ha már úgy sikerült, hogy keskenyre szabták a Szivárvány-kiterőben, a Petőfi Sándor sugárúton a járdaszigetet, akkor jobban kellene ott ügyelni a le- és felépő utasok életére, testi épességére. Mert mi az általános gyakorlat? A vágóhíd felől a város felé igyekvő villamoskocsi rendszerint elindul már akkor, amikor a Dugonics tér felől befut az ellenkocsi, amelyről az utasok lefelé, illetve fellépni igyekeznek. Különös szerezse, hogy a mozgókocsi alá meg nem esett senki.

Annak is szemtanúja voltam már, hogy a Dugonics tér felől jövő kocsiroló felépő utasok átkelését a villamos előtt be sem várta a kocsi vezető, hanem „közécserdít a sárgáknak”. Az utasok pedig — anyák kisgyermekkel — ott szoronganak a járdaszigeten, félve, hogy melyiküket sodorja el a mozgó jármű. Az sem ritka kivétel, hogy a járdaszigeten rekesztett utasok mellett egy időben húz el a városba, illetve a végőhíd felé tartó iker-, vagy csuklós kocsi.

Vajon mi szükség van erre a felelőtlenségre, erre az embertelen sietségre? Milyen és mekkora készt akarnak megszüntetni a kocsivezetők, ha egyébként meghatározott menetrend szerint szinte percnyi pontossággal közlekednek? Csak nem azokat a percek akarják így „korrigálni”, amelyeket esetenként eltöltnek a kálauzők azzal, hogy átszaladnak egy-egy dupla kávéért a túldoldali presszóba? S mindezt menetidőben, az utasok várakoztatására. Nem tudni ezek után, hogy a közlekedési vállalat ellenőri hatáskörébe tartozik-e az utasok életének, testi épességének védelme is? Avagy csak a potyautasokat tartják szemmel? Másrészt a villamosvezetők sietségének, illetve felelőtlenségének az okait is meg kellene vizsgálni e veszélyes helyzetű kiterőben.

L. F.

Kinek higgyen a térképész?

A magyar szakemberek világtérképek szerkesztésében vesznek részt és ezért rendszeresen gyűjtik a lehető legfrissebb kartográfiai adatokat. Ezek, ha nem is gyakran, de néha szenzációs módon változnak meg, úgy hogy térképész legyen a talpán, aki nem jön zavarba a módosítások miatt. A magyar térkép-dokumentációba is beérkezett az a jelentés, amely szerint egy hadsereg-expedíció megmérte az Oyos del Salado 6873 méter magasnak tartott csúcsát és megállapította, hogy ez az adat 7099 méterre módosul. Ez nemcsak egyszerű korrigálás volt, hanem még az iskolákban is eseményt jelentett, mert ezek szerint nem a 7035 méteres Aconcagua, hanem a Salado Argentína legmagasabb hegye. Igen ám, de a geodéták újra felmérték a két egységet. Ime az eredmény: a Salado csak 6880 méteres, az Aconcagua pedig 6958 méterre nyúlik az égbe, tehát ha kisebb is, mint amilyenek tartották, mégis ez a legmagasabb.

Az Antarktiszon 1947-ben légi felvétellel fedezték fel a Végrehajtó Bizottság elnevezésű hegység két csúcsát, a 6100 méteresnek talált Mount Vinsont és közelében a 4800 méteres Mount Nimizet. Nos, 1960-ban szán-expedíciót küldtek a helyszínre, amely a nevezett térségben nem talált semmit. Ellenben jóval arányosabb egy hegyet, amely a pontos mérések szerint 5139 méteres. Most ezt nevezik Mount Vinsonnak, magassági adatai azonban többször is változtak.

A térképészek alig győzik néhány tűzhányó adatainak módosítását. Ez ellenben ért-

Alkotó szellem — ad acta

Nem hiszem, bárki is Mert amikor Szeged szellemi életéről beszélünk, ezt széles értelemben vesszük, ami külön gondunk, a kulturális, művészeti élet ennek csak részese.

A lényeg azonban egy: hogyan biztosítja ez a város, hogy a szellemi értékek minél jobban, gyorsabban közkincsé váljanak, gazdagítsák Szeged, s az ország kultúráját, hogy az alkotó, kezdeményező ember megbecsülést, támogatást kapjon? Mert itt nem kimondottan egyes ügyekről, személyes fájdalmakról van szó, hanem olyan társadalmi, erkölcsi közegről, hogy aki többet, jobbat, redlisabban akar, természetes kerületbe kerüljön a lista, szűkös gondolkodású, tehetetlen emberekkel szemben. Ne legyünk irreálisak: legalább annyi becsülete legyen. Mert a legszörnyűbb egy ilyen városban — s ez az új köztársasági kispolgárság —, hogy aki valamit akar, élve gyanússá válik. A félhivatalos pletyka hitelbe mar, s megszűnnek a biztos bukás ítéletei: „demagóg” — „divatos ma az odamondogatás” — „így akar nagyfiú lenni” — „rombolja a vezetés tekintélyét” — „valami egyéni probléma, sérelem van mögötte” — s ehhez hasonló a végtelenségig. Mert tegyük szívfünkre a kezünket: mindig ott dőlnek el ügyek, jobb sorsra érdemes problémák ebben a városban, ahol társadalmi életünk rendje szerint el kell dölniük? S vajon az eleve elrendelés misztikus magánsugallata nem előzi-e meg sokszor a felelős döntést? Nem ez a jellemző jellehet, de ha egyszer is gátat tetett az ilyen, szellemi érdemes ügyeknek, jogos a szenvedélyes kiáltás.

Evről évre megrendezik a szegedi nyári tárlatot, evről megállapítják, hogy provinciális — és ez így folyik tovább. Lehetne mást vagy másként, fel se merül. A színházról már itt ne is beszéljünk. Meg lehetne rendezni újabb szegedi kritikai konferenciát? Hasznos, komoly dolog lenne? — szóba se kerül. A korszerű ipari formatervezés elméleti, gyakorlati bázisát lehetne itt megvalósítani? Kidolgozott javaslatok kerültek ad acta. És sorolhatnánk a példákat.

Hiába a legjobb szándék, a legtisztább, s leghasznosabb tenniakarás, a legszebb javaslat, ha a felelős döntőknek, felelős fórum-

oknak (amelyeknek nem vagyunk híjával) nem kötelességük azokat meghallgatni, felkarolni, dülőre vinni. Kit, vagy kiket vontak itt valaha is felelősségre azért, mert elmulasztott lehetőségeket; nem hallott meg javaslatokat, vagy uram bocsá: hivatalos kötelességből nem kezdeményezett?

Csak kérdezzük meg például, hogy azok az újszerű kulturális kezdeményezések, amelyekkel hasonló városok előttünk kirukkoltak, s amelyekre úgy tekintünk, hogy nekünk is eszünkbe juthatnak volna, nem voltak-e már jóelőbb meg itt javaslatban, elgondolásban? Semmivel sem kevesebb itt a tehetség, a jószándék, ha kell országos jelentőségű javaslat, kezdeményezés, mint másutt, csak meg kell hallani, meg kell tudni hallani azokat. S ez mindazoknak, akiknek a döntés feladatuk, legelső, hogy úgy mondjam: érzelmi kötelességük. Minden egyéb — összevetni a javaslatokat, vitára tenni azokat, nyilvánosság elé vinni, elvetni, vagy megvalósítani — csak aztán következhet.

Olyan problémákról van itt szó, amelyek Szegedet az egész ország előtt reprezentálják. Olyan koncepcionális kérdésekről, amelyek határozottabban kijelölnék Szeged helyzetét az ország szellemi életében. Ez tudományos és kultúrpolitikai munka. Jó megvalósításához a legfőbb feltétel a párt általános politikája, s ennek a politikának az eleven alkotó szellemet serkentő erkölcsisége megvan. Soha olyan gazdagon nem bontakozhattak ki ebben az országban a helyi szellemi lehetőségek, kezdeményezések, mint éppen ma. Helyi és országos így válik eggyé, gazdagítva közös szocialista kultúránkat. Nem mindegy, hogyan élünk a lehetőségekké.

Vagyis: olyan közszellemet kell teremteni társadalmi életünk minden pórúszában, s nemcsak általában, jellemzően és országosan, hanem konkrétan, itt és most, hogy a kimondott jó szó legalább meghallgatást nyerjen. Kevés a jó szó, a szándék? De enélkül ez a kevés is semmi lesz.

TÓTH MIKLÓS

Tóth Béla:

Mi, janicsárok

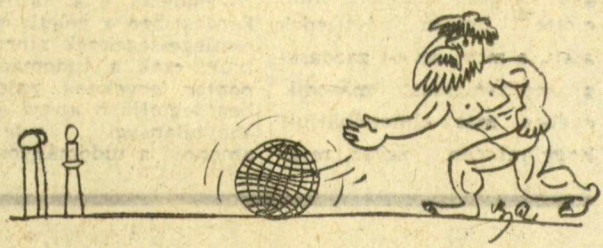
Tóth Béla új regényét folytatásokban közli a Délmagyarország

Tóth Béla elbeszélései, től fogva — némi öngúny-nyal is — vállalták a janicsárnak minősítést, tréfásan janicsároknak hívták magukat. Erre utal Tóth Béla regényének címe: „Mi, janicsárok”, amelynek főhőse, a számpala nevű Kovács Pál, sajátosan éli meg mindazt, ami a népi értelmiségi életére 1949 és 1959 között tipikus, és azt is, amit Tóth Béla írói fantáziája mint egyedit az előbbihez hozzáadagol.

Móra írta Tömörkényről, hogy mesét kitalálni, költeni nem tudott, csak a valóságból merített mozzanatokot tudta színesíteni, tömöríteni, átértelmezni, megforbálni: „a valóság párnáján álmodott”. Mint a legtöbb realista író, Tóth Béla is a valóság hiteles ábrázolásában remekel. Regényének legtöbb figuráját eleven modellről mintázta, sokat a kortársak személy szerint is föl fognak ismerni. Megsem kulcsregény a „Mi, janicsárok”, mert több annál: Tóth Béla saját élménye és hősenek valóban fordulatokban bővelkedő emlékei az elmúlt negyed század emberi és politikai tanulságaival szerves egységgé fonódtak benne. Az emberség, a helytállás erkölcsi kérdéseivel vívódik a hőse: mind a közéletben, mind egyéni, családi életében a rendteremtés humanista útját keresi — és találja meg.

Számos olvasónk fordult hozzánk Tóth Bélának lapunk hasábjain megjelent korábbi írásai nyomán, hogy kötetben szeretnék látni az újságban elszórtan vagy folytatásokban megjelent írásait. A „Mi, janicsárok”, amelyet jövő vasárnaptól, május 18-tól kezd közölni a Délmagyarország, hamarosan könyvalakban is hozzáférhetővé válik olvasóink számára.

Munkaszüneti nap

A látható LÉGIÓ

16. TÖRTÉNELMI MÉRETŰ TÖMEGGYILKOSSÁG

Május 8-án, amikor Dien Bien Phu erődrendszerének romjai fölött már a vietnami szabadságharcosok vörös zászlói lengtek, Genfben megkötötték az indokínai béke tárgyalását. A franciák kijózanították a nyolcszázötven éves háború legnagyobb ütközetének elvesztését. Igyekeztek levonni a fájdalmas vereség következményét, fokozatosan kivonták csapataikat Vietnamból, a légügyi egységeket is hajóra rakták. Az irány: Észak-Afrika. A megtépázott alakulatokat Algír és Oran kikötőjéből tették partra, innen Szidi bel Abbészba szállították őket, hogy a halottak, a sebesültek és a fogságba esettek helyére friss erőket szállítsanak.

Megint csak az történt, mint korábban, annyiszor, oda vezényelték a légiókat, ahol a legforróbb volt a helyzet. Hűen a hagyományokhoz. Négrier tábornok mondsához: „Az a hivatásotok és ön odavezényeltek benneteket, ahol meghalhattok”.

1954 november első napjának éjszakáján plakátok és rölapok jelentek meg Algéria városai- ban és falvaiban. Közölték a „Front de la Libération National” az FLN, vagyis a Nemzeti Felszabadulás Frontja kiáltványát, amelyben ezt követelték a franciáktól:

„1. Hivatalos nyilatkozatban ismerjék el az algériai nemzetet, érvényesítsék mindazt a törvényt, rendeletet, dekrétumot, amely francia területre változtatja Algériát és tagadja az algériai nép történetét, nyelvét, vallását és szokásait.
2. Folytassanak tárgyalásokat a nép meghatalmazott képviselőivel, de még előtte ismerjék el Algéria szuverenitását és területi egységét.
3. Állítsák helyre a bizalmat azzal, hogy szabadon bocsátanak minden politikai foglyot, érvénytelenítnek minden kivételes rendszabályt és megszüntetik az algériai hazafiak üldözését.”

A drámai hangú nyilatkozat így fejeződött be:

„Súlyos feladatokat kell megoldanunk, ez megköveteli a nép minden erejének és tartalékának mozgósítását. A küzdelem hosszú lesz, de az eredmény nem kétséges!”

Erre a jeladásra kirobbant a háború. Támadások érték a francia csapatokat, a harc óráról órára szélesedett.

Algéria népe, amely már többször; nagy áldozatok árán próbálta meg visszaszerezni szabadságát, úgy érezte, elérkezett a régóta várt lehetőség.

1945. május 8-án, amikor a hitleri Németország összeomlott, a „Győzelem napján” több ezer ember gyűlt össze Constantine-ben, Szétifben. Ünnepelezték a győzelmet, emlékeztek azokra az algériai katonákra, akik a szövetségesek oldalán harcoltak, és egyúttal követelték azokat a jogokat, amelyeket a franciák ígértek nekik a háború alatt.

Sortűz dörent az algériai városokban és falvakban. Egy francia cirkáló parancsot kapott, hogy ágyúzza a partmenti vidékeket. Tűzparancsot kaptak az Idegenlégió egységei, rendfenn-

tartó alakulatai: lőttek minden eleven célpontra, férfira éppen úgy, mint gyerekre, nőre éppen úgy, mint égre. Kímélet nélkül.

Negyvenöt ezer algériai halt meg. Történelmi méretű tömeggyilkosság!

Felzúdul a világ. Az egymást követő francia kormányok látszatengedményekkel akarták csökkenteni a nemzetközi felháborodást, de igazi szabadságot nem adtak Algériának.

1954 végén megkezdődött Algériában a szervezett fegyveres harc. Cherriere tábornok, a francia csapatok parancsnoka nehéz helyzetbe került. Erősítést kért Párizstól.

A franciák helikoptereket és páncélos alakulatokat vetettek be az algériaiak ellen. Cherriere csapatait viszont nagy kiterjedésű területen, s a legváratlanabb helyeken érte támadás. A parancsnoksága alatt álló egységeknek mindössze egy hányada volt légiós, ám minthogy ők szerették a legtöbb tapasztalatot a gyarmati háborúkban, s értük volt a „legkevésbé kár”, őket vezényelték a legkényesebb pontokra. Újabb érzékeny veszteségek érték az alakulatot. Ezért az újoncok toborzása 1954 végén és 1955 elején fokozódó erővel folytatódott. Az úgynökök egyre több közép- és nyugat-európai városban jelentek meg. 1955 tavaszán Svájc megelegette, hogy polgárait ismeretlen személyek arra biztatják: lépjenek be a francia idegenlégióba. A Manchester Guardian genfi levelezője május 6-án ezt írta:

„A svájci hadügyminisztérium április 26-án propagandahadjárta kezdett a francia idegenlégió ellen. Azt mondják, hogy körülbelül kétezer svájci állampolgár szolgál a légióban és mintegy háromszáz férfi távozik el évente Svájc-ból, hogy belépjen az alakulathoz.”

(Folytatjuk.)